

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning

Stadsdelsdirektörens stab

A Ödmark 508 05 178

Dnr: 102 - - 2005

Sammanträdet 30 augusti 2005

Tjänsteutlåtande

18 augusti 2005

Till

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

ILS-rapport augusti 2005 om ekonomiskt bistånd

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden lägger rapporten till handlingarna.

Anders Meuller
stadsdelsdirektör

Vid stadsdelsnämndens behandling den 14 juni av ILS-rapporten för juni fördes en omfattande diskussion med anledning av svårigheterna att klara budgeten för anslag 2, d.v.s. ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsåtgärder. Av det skälet upprättas denna gång föreliggande separata och mer utförliga ILS-rapport avseende anslag 2.

Bilagor:

1. Anslag 2. Budget och prognos för 2005.
2. Ekonomiskt bistånd: Kostnad och antal hushåll månadsvis
3. Avslagna ansökningar om ekonomiskt bistånd månadsvis
4. Befolkningsutveckling avseende personer med utomnordisk bakgrund
5. Uppgifter om försörjningshinder
6. Uppgifter om åldrar bland dem som uppbär ekonomiskt bistånd
7. Uppgifter om deltagarna vid Arbetsforum i Vinsta (Strategi Hässelby-Vällingby)

Budget och beräknat utfall för ekonomiskt bistånd

Av tabellen nedan framgår att stadsdelsnämnden år 2004 förbrukade 88,6 mkr för ekonomiskt bistånd – d.v.s. 27% mer än vad kommunfullmäktige budgeterat för Hässelby-Vällingby. Även för stadens som helhet uppkom underskott (21%).

I budget år 2005 har stadsdelsnämnden tilldelats 85,9 mkr. Det innebar att budgeten räknades upp med 19,6 mkr (23%). För staden som helhet skedde uppräknings med 18%.

Under år 2005 beräknas stadsdelsnämnden förbruka 98,4 mkr för ekonomiskt bistånd - d.v.s. 14% mer än vad kommunfullmäktige budgeterat. Även för stadens som helhet beräknas underskott (4%).

Mellan år 2004 och 2005 beräknas kostnaderna för ekonomiskt bistånd i Hässelby-Vällingby öka med 11%. För staden som helhet bedöms ingen påtaglig förändring.

Av dessa uppgifter (tabellen nedan) framgår att utvecklingen i Hässelby-Vällingby är bekymmersam trots budgetuppräknings. För övriga stadsdelsnämnder råder stora variationer. Vissa har större relativa negativa avvikelser än Hässelby-Vällingby medan flertalet kan rapportera gynnsammare utveckling.

mkr		Hässelby-Vällingby		Hela staden
År 2004	KF-budget (netto)	66,3 mkr		
	Bokslut	88,6 mkr		
	Avvikelse	- 22,3 mkr	- 27%	- 21%
År 2005	KF-budget (netto)	85,9 mkr		
	Prognos	98,4 mkr		
	Beräknad avvikelse	- 12,5 mkr	- 14%	- 4%
År 2004-2005	Budgetförändring	+ 19,6 mkr	+ 23%	+ 18%
	Faktiska kostnader (beräkn)	+ 9,8 mkr	+ 11%	0%

I bilaga 1 visas nämndens budget och beräknat utfall för hela anslag 2, d.v.s. även för handläggningskostnader och arbetsmarknadsåtgärder.

Publicerat material om utvecklingen av ekonomiskt bistånd

Stadens utrednings- och statistikkontor (USK) har i rapporten *Ekonomiskt bistånd ökade med 9 procent* (S2005:7) analyserat utvecklingen för staden främst mellan åren 2003 och 2004. I vissa avseenden delas materialet upp per stadsdelsnämnd.

USK har i en av förvaltningen beställd rapport *Ekonomiskt bistånd – Hässelby/Vällingby* (2005-04-29) redovisat en rad uppgifter i jämförelsen med staden som helhet.

USK har vidare i en av förvaltningen beställd rapport *Flyttningar till och från Hässelby-Vällingby* (2005-04-29) beskrivit hur in- och utflyttning påverkat befolkningsstrukturen när det gäller befolkningen med utländsk bakgrund.

Uppgifter ur dessa tre rapporter ingår i underlaget för detta tjänsteutlåtande.

Statistik avseende ekonomiskt bistånd och befolkning

I bilaga 2 visas månadsvis antal hushåll med ekonomiskt bistånd och utbetalde belopp i staden och i Hässelby-Vällingby åren 2003-2005. Även belopp per hushåll framgår.

Det som är iögonfallande är utvecklingen av *antalet hushåll* med ekonomiskt bistånd. I tabellerna nedan sätts månadssnittet år 2002 som index 100. Skärholmen har tagits med som referens med hänsyn till det arbetssätt, som brukar benämnas som Skärholmsmodellen.

År	Hässelby-Vällingby	Hela staden	Skärholmen
2002	100	100	100
2003	105	95	86
2004	115	101	88
2005 (jan-juni)	125	102	90

Det är alltså utvecklingen av antalet hushåll med ekonomiskt bistånd som ligger bakom kostnadsutvecklingen. Om man ser på *belopp per hushåll* ligger Hässelby-Vällingby 2004 och 2005 på lägre belopp än staden som helhet trots att antalet personer per bidragshushåll är något högre. Vid månadssnittet år 2002 som index 100 noteras även en något svagare utveckling över tid än staden som helhet:

År	Hässelby-Vällingby	Hela staden	Skärholmen
2002	100	100	100
2003	108	107	99
2004	107	110	100
2005 (jan-juni)	106	108	99

I bilaga 3 redovisas uppgift om antal hushåll som fått *avslag* på sin ansökan om ekonomiskt bistånd. Uppgifterna relateras till antal hushåll med bidrag månadsvis i staden och i Hässelby-Vällingby åren 2003-2005. Materialet visar att andelen avslag är ökande i Hässelby-Vällingby och betydligt högre än i staden som helhet. Uppgiften bör dock tolkas med försiktighet. Om en person eller ett hushåll beviljas ekonomiskt bistånd med lägre belopp än vad som sökts registreras avslag avseende det högre beloppet. Det är osäkert om detta slag av registrering tillämpas konsekvent över staden.

Av bilaga 4 framgår att antalet och andelen *personer med utomnordisk bakgrund* ökar betydligt kraftigare i Hässelby-Vällingby än i staden som helhet. Av bilagan framgår även att 30% av personerna med utomnordisk bakgrund i Hässelby-Vällingby har ekonomiskt bistånd. Motsvarande för staden är 22%. En förklaring till den högre andelen biståndstagare i Hässelby-Vällingby kan vara att antalet arbetsplatser i området är synnerligen lågt i förhållande till befolkningen.

Fråga har uppkommit om stadens resursfördelningssystem för ekonomiskt bistånd är så konstruerat, att det snabba skeendet under de senaste åren avseende personer med utomnordisk bakgrund hunnit avspegla sig. Stadsdelsförvaltningen har därför varit i kontakt med utrednings- och statistikkontoret i frågan.

I bilaga 5 redovisas uppgifter om *försörjningshinder*. För handläggning av ekonomiskt bistånd har definierats 24 olika försörjningshinder. Dessa har här sammanförts i några huvudkategorier.

- För de *arbetsmarknadsrelaterade* försörjningshindren har sedan oktober 2003 skett en ökning med 71% i Hässelby-Vällingby. För övriga staden har ökningen varit 22%.
- *Otillräckliga transfereringar* som försörjningshinder har i Hässelby-Vällingby ökat med ca 34% mot ca 12% för övriga staden.
- Direkt *invandrarrelaterade* försörjningshinder (i huvudsak SFI) ökar i Hässelby-Vällingby mot minskning i övriga staden. Andelen uppgår i Hässelby-Vällingby till 23% mot 18% i övriga staden.
- *Sociala/medicinska* skäl minskar som försörjningshinder i Hässelby-Vällingby medan ökning sker i övriga staden.

I bilaga 6 visas fördelning på *åldrar* av antalet personer, som ingår i hushåll med ekonomiskt bistånd. För åldrarna 18-39 år är andelen i Hässelby-Vällingby betydligt högre än för övriga staden - detta gäller i synnerhet 25-29 år där stadsdelens andel är drygt 11% mot stadens knappa 5%. I bilagan visas också ökningen av antalet personer, som tillhör bidragshushåll fördelade på barn och vuxna. Där framgår att en ökning skett mellan år 2002 och år 2004 för vuxna med ca 20% (ingen ökning för övriga staden) och för barn med ca 50% (ca 10% för övriga staden).

Flyttningsrörelser

I den nämnda rapporten *Flyttningar till och från Hässelby-Vällingby* framgår att bakom en viss nettoinflyttning under senare år finns en nettoutflyttning av personer med svensk bakgrund som mer än uppvägs av en nettoinflyttning av personer med invandrarbakgrund. Skillnaden mellan den "svenska" nettoutflyttningen och den "utländska" nettoinflyttningen är särskilt markant i åldrarna 20-29 år.

För personer med *utländsk bakgrund* sker alltså en nettoinflyttning - nästan uteslutande från Kista, Spånga-Tensta och Rinkeby. "Utländsk bakgrund" innefattar utrikes födda samt utländska medborgare födda i Sverige.

Nettoutflyttningen av personer med *svensk bakgrund* (inkluderar "andra generationens invandrare") består av dels en nettoinflyttning från Kista, Spånga-Tensta och Rinkeby och nettoutflyttning till främst innerstaden.

Det största flyttningsutbytet sker med Kista, Spånga-Tensta och Rinkeby, varvid inflyttningen dominerar kraftigt. Även med Bromma sker omfattande flyttningsutbyte - i båda riktningarna.

Arbetet med ekonomiskt bistånd

Av de uppgifter, som redovisats ovan, framgår att arbetsmarknadsrelaterade försörjningshinder är av stor betydelse i Hässelby-Vällingby. För att så långt möjligt kunna tillämpa arbetslinjen igångsattes år 2004 projektet *Strategi Hässelby-Vällingby*, som genomförs integrerat i *Arbetsmarknadssektionens* arbete och beskrivs närmare i särskilt avsnitt.

En iögonfallande strukturell förändring i Hässelby-Vällingby är en jämfört med övriga staden kraftig ökning av antalet invånare med utomnordisk bakgrund. Ca 30% av dessa har ekonomiskt bistånd. Den kraftiga ökningen av denna befolkningskategori får genomslag bland både arbetsmarknads- och invandrarrelaterade försörjningshinder. Även den relativa ökningen av antal barn i hushåll med bidrag har de senaste åren varit mycket större än för övriga staden.

Arbetsbelastningen har varit stor och ökat inom *Sektionen för ekonomiskt bistånd*. Under 2004 genomfördes därför en omorganisation för att nå effektivare ärendehandläggning. Men den fortsatta ökningen av personer, som är berättigade till ekonomiskt bistånd, är så omfattande att det som hittills genomförts inte förslår. För närvarande genomförs förstärkning av arbetsledningen med en biträdande gruppleddare/samordnare inom sektionen för ekonomiskt bistånd samt utökas antalet socialsekreterare. Detta ger möjlighet till effektivare utredningar med omfattande inslag av hembesök hos personer som söker ekonomiskt bistånd.

Det genomsnittliga bidraget per hushåll ligger lägre i Hässelby-Vällingby än övriga staden. Statistiken över avslag ligger högre än övriga staden. Dessa förhållanden indikerar att hanteringen av ekonomiskt bistånd sker med stor noggrannhet.

En iakttagelse är att den genomsnittliga bidragstiden ligger på en högre nivå i Hässelby-Vällingby (6,8 månader) än för staden som helhet (6,4 månader). Av bidragshushållen i Hässelby-Vällingby har 38% bidrag i 10-12 månader under senaste 12-månadersperiode medan motsvarande andel för staden är 34%. Nu undersöks varför bidragstiderna är genomsnittligt långa för att få underlag till adekvata åtgärder.

Internkontrollen av hanteringen av ekonomiskt bistånd förbättras genom en tillfällig anställning som controller fr.o.m. juni. Ambitionen är att förvissa sig om att alla som beviljas bistånd verkligen är berättigade till det enligt gällande riktlinjer.

En del i metodutvecklingen är att ett par handläggare inom sektionen för ekonomiskt bistånd nu utbildas i samma utredningsmetodik, som sedan en tid tillämpas inom vuxenavdelningen. Metoden benämns ASI (Addiction Severity Index) och innebär att man utifrån klientens perspektiv försöker skatta problem och hjälpbehov genom systematiska intervjuer som täcker livsområden som narkotika-alkoholmissbruk, arbete, fysisk och psykisk hälsa, socialt umgänge och kriminalitet. Den används i Sverige inom missbruksvård, kriminalvård och sjukvård. Avsikten är nu att pröva om och hur metoden kan användas i ordinarie utredningsarbete även inom ekonomiskt bistånd.

Projektet Steget före fortsätter. Det syftar till att i tid fånga upp och hjälpa barnfamiljer, som står under hot om vräkning.

För att säkrare analysera orsakerna till att antalet bidragshushåll ökar har olika slag av statistik (bl.a. flyttningsrörelser) beställts från Utrednings- och statistikkontoret. Förhoppningen är att med bättre kunskap om orsakerna lättare kunna utforma insatser för att hålla tillbaka ökningen av kostnaderna för ekonomiskt bistånd.

Arbetet med arbetsmarknadsåtgärder (inkl Strategi Hässelby-Vällingby)

De arbetsmarknadsrelaterade försörjningshindren är och har varit av särskilt stor betydelse i Hässelby-Vällingby. Detta bedöms till stor del bero på att antalet arbetsplatser i området är mycket litet i relation till befolkningstalet. För att så långt möjligt tillämpa arbetslinjen igångsattes i september 2004 projektet *Strategi Hässelby-Vällingby* med finansiering av kompetensfonden. Projektet är två-årigt och genomförs som en intensivsatsning integrerat i Arbetsmarknadssektionens arbete inom *Arbetsforum i Vinsta*. Vissa statistikuppgifter redovisas i bilaga 7.

Personer, som anger arbetsmarknadsrelaterat försörjningshinder vid ansökan om ekonomiskt bistånd, hänvisas undantagslöst till Arbetsforum i Vinsta. Där ställs krav på att den sökande på olika sätt blir delaktig i att söka arbete eller att genom utbildning och/eller praktik på ett bättre sätt kunna stå till arbetsmarknadens förfogande. Insatserna är utvecklingsinriktade och tidbegränsade – tendenser till passivisering i form av långvariga sysselsättningar undviks.

Inför starten av projektet *Strategi Hässelby-Vällingby* bedömdes erfarenhetsmässigt att antalet personer som skulle komma att remitteras till Arbetsforum i Vinsta skulle uppgå till ca 700-800 under ett år. Det ökande antalet personer, som söker ekonomiskt bistånd, har dock medfört att Sektionen för ekonomiskt bistånd hittills (efter nio månader) hänvisat över 1 100 personer till Arbetsforum. Efterfrågan har alltså visat sig ligga på det dubbla mot tidigare.

Successivt har Arbetsform kunnat avskryva inemot 900 personer. Anmärkningsvärt är att mer än 300 personer, som alltså sökt ekonomiskt bistånd och angett arbetsmarknadsrelaterat försörjningshinder, efter hänvisning till Arbetsforum aldrig dykt upp. Utredning om bistånd har i dessa fall kunnat avslutas utan att medel utbetalats. I övrigt har inemot 250 personer kunnat få arbete utanför projektet. Drygt 100 personer har fått utbildning utanför projektet – detta är en betydande ökning, som är en följd av projektets studie- och yrkesvägledning. Ett 50-tal personer har kunnat avslutas genom att komma med i och fullfölja insatser inom kommunalt program för ungdomsplatser, utbildningsgaranti och svenska för invandrare. Övriga avgångar har inte med projektet att göra (t.ex. utflyttning) eller beror på att det visat sig att behovet av bistånd i stor utsträckning har andra orsaker än arbetsmarknadsrelaterade.

Inom ramen för internkontrollen har i juli granskats 382 ärenden, som avslutats inom Strategi Hässelby-Vällingby / Arbetsforum Vinsta under januari-april och för vilka avslutningsorsak registrerats. Det visar sig att en majoritet av dessa (ca två tredjedelar) fortfarande är aktuella inom Sektionen för ekonomiskt bistånd. Det rör sig om personer som påbörjat annan sysselsättning som t.ex. arbetssökande via Arbetsförmedlingen eller SFI-studier. Ett antal personer har även fått ny tid och infunnit sig på Arbetsforum. Andra har inkomster eller studiemedel men behöver kompletterande ekonomiskt bistånd för sin försörjning. Några har sysselsättning men behöver ekonomiskt bistånd i avvaktan på inkomst.

Av statistiken i bilaga 7 framgår också att personer med *invandrarbakgrund* är i majoritet bland dem som är och har varit aktuella. Det framgår också att ca en tredjedel saknar gymnasieutbildning.

Antalet personer som för närvarande är aktiva inom projektet uppgår till ca 450. I bilaga 7 ser man att ca hälften av dessa deltar i daglig verksamhet i form av jobsökeri.

Inriktningen har i någon mån ändrats från jobbsökeri till jobb via praktik. Koncentrationen på att försöka få in arbetslösa på privata företag ger för närvarande inte rimlig utdelning i förhållande till arbetsinsatserna. Detta beror dels på det allmänt kärva arbetsmarknadsläget och dels på att Hässelby-Vällingby har en synnerligen stor befolkning i förhållande till antalet arbetsplatser. Även om Storstockholm är att se om en arbetsmarknadsregion spelar resavstånden till arbetsplatserna en viss roll när det gäller att hålla upp sysselsättningen. Även den ökande andelen personer med utomnordisk bakgrund påverkar resultaten.

Därför prövas olika insatser för att hitta arbetsuppgifter även inom kommunal verksamhet. Förstudie pågår för närvarande för ett projekt (det s.k. lärlingsprojektet) i samverkan med Kompetensfonden. Avsikten är att projektet går igång senast under oktober. Samverkan fortsätter med västerortstadsdelarna med utbildningsinsatser inom *Kompetens Nord*.

Förvaltningen följer fortlöpande länsarbetsnämndens månatliga rapporter om antalet arbetslösa i stadsdelsområdet och staden. Under årets första kvartal har utvecklingen vis à vis motsvarande månader förra året varit gynnsammare i Hässelby-Vällingby än i staden som helhet avseende ungdomar 18-24 år, utomnordiska medborgare och långtidsarbetslösa. När det gäller ungdomarna har dock en omsvängning noterats. Fr.o.m. maj månad är utvecklingen för dessa mindre gynnsam i stadsdelen än i staden som helhet.